

Arbetsgruppsbetänkande om sikbestånd och sikfisket

Helsingfors 2013

Arbetsgruppsbetänkande om sikbestånd och sikfisket

Helsingfors 2013

TILL JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIET

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte 31.8.2012 en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag om främjande av hållbarheten i fisket efter havsgående sikbestånd. Ministeriet beslutade 21.12.2012 förlänga mandattiden till 15.2.2013.

Till arbetsgruppens ordförande utsåg ministeriet fiskerirådet Markku Aro, jord- och skogsbruksministeriet, till medlemmar konsultativa tjänstemannen Orian Bondestam och fiskeriöverinspektör Jouni Tammi, jord- och skogsbruksministeriet, konsultativa tjänstemannen Penina Blanket, miljöministeriet, fiskeribiologen Leena Rannikko, Egentliga Finlands närings-, trafik- och miljöcentral, ordförande Leena Jääskeläinen, Finlands fiskhandlarförbund, ombudsmannen Anna Vainikainen, Livsmedelsindustriförbundet, verksamhetsledare Guy Svanbäck, Österbottens Fiskarförbund, verksamhetsledare Jyrki Oikarinen, Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto, verksamhetsledare Tero Ylikylä, Satakunnan Kalatalouskeskus, ansvarschef Lea Rankinen, S-gruppen, produktundersökningschef Matti Kalervo, K-gruppen, yrkesfiskarna Sami Veneranta och Mikael Lindfors, Finlands yrkesfiskarförbund, näringsdirektör Vesa Karttunen, Centralförbundet för Fiskerihushållning, VD Anu Toivonen, Finlands fiskodlarförbund, chefen för havsprogrammet Sampsa Vilhunen, WWF Finland, verksamhetsledare Ilkka Mäkelä, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation, styrelseordförande Kalervo Liisanantti, Torne älvs fiskeområde och FM Antti Halkka, Finlands naturskyddsförbund. Till gruppens sekreterare utsågs Orian Bondestam.

På arbetsgruppens möten har också deltagit ersättarna Kim Jordas (Sami Veneranta), Matti Ovaska (Sampsa Vilhunen), Petter Nissén (Ilkka Mäkelä) och Sanni Pekkala (Lea Rankinen).

Arbetsgruppen har sammanträtt sju gånger. Efter att ha avslutat arbetet överlämnar gruppen högaktningsfullt sitt betänkande till jord- och skogsbruksministeriet.

Helsingfors den 15 februari 2013

Markku Aro

Penina Blankett

Antti Halkka

Leena Jääskeläinen

Matti Kalervo

Vesa Karttunen

Kalervo Liisanantti

Mikael Lindfors

Ilkka Mäkelä

Jyrki Oikarinen

Lea Rankinen

Leena Rannikko

Guy Svanbäck

Jouni Tammi

Anu Toivonen

Anna Vainikainen

Sami Veneranta

Sampsa Vilhunen

Tero Ylikylä

Orian Bondestam

Innehållsförteckning

1. Sammandrag	6
2. Uppgifter om tillståndet för sikbestånden och sikfisket.....	7
3. Arbetsgruppens förslag.....	9
3.1. Program för sikbestånd för åren 2013–2018	9
3.2. Reglering av fisket på kort sikt	9
3.3. Skötseln av sikbestånd, restaurering av lekområden och utveckling av regleringen av fiske på medellång sikt	10
3.4. Bedömning av risken för utrotning.....	12
3.5. Konsumentinformation	12
3.6. Fiskhandel, ansvarstagande och konsumenter	12
4. Avvikande åsikter.....	13
5. Kompletterande uttalanden.....	16

1. Sammandrag

Jord- och skogsbruksministeriet tillsatte 31.8.2012 en arbetsgrupp med uppgift att lämna förslag om främjande av ett hållbart fiske efter marina sikbestånd. Arbetsgruppen har arbetat från september 2012 till februari 2013.

Arbetsgruppen har analyserat uppgifter som gäller sikbeståndens tillstånd, vandringssikens utrotningshotning och sikfisket. Arbetsgruppen har kommit till den slutsatsen att uppgifterna om sikbestånden är bristfälliga och att det behövs ett särskilt program för att åtgärda situationen.

Arbetsgruppens förslag

- Det ska arbetas fram ett program för sikbestånden och sikfisket på medellång sikt för åren 2013–2018. Till programmet hör åtgärder på kort och medellång sikt. För att följa upp programmet ska det tillsättas en uppföljningsgrupp med företrädare för olika intressentgrupper som arbetar på ett transparent och öppet sätt.
- Man vidtar omedelbara åtgärder för att reglera sikfisket på kort sikt som gäller begränsningar i maskstorlekar i nät och höstfredning i älvar samt justeringar i statistikföringen av fisket och uppföljning av effekterna.
- Som allmän regel bör knutavståndet i nät vid fiske efter sik vara minst 43 millimeter. I Kvarken och Bottenviken är det motiverat att tillåta fiske efter lokala skärgårdslekande och havslekande sikar med tätare nät.
- En av åtgärderna på medellång sikt är att man genomför ett forskningsprogram som siktar till att förbättra sikbeståndens tillstånd. Programmet ska utreda tillståndet för vandringssiken och andra havsgående sikbestånd, hur fisket riktas på sik, fiskeredskapens selektivitet, utvecklingsbehoven vid utplanteringar samt möjligheterna till riktat fiske efter utplanterad sik samt behovet av en regional och tidsmässig reglering av sikfisket från början av år 2016.

Vidare har arbetsgruppen konstaterat att bedömningen av risken för utrotning för fiskar samt konsumentinformationen är av stor betydelse inom parti- och minuthandeln med fisk. Av denna orsak föreslår arbetsgruppen att bedömningen av risken för utrotning och konsumentinformationen sker på ett så transparent och öppet sätt som möjligt. Ytterligare ska fiskets intressentgrupper ges möjlighet till delaktighet.

Arbetsgruppen föreslår också en regelbunden dialog mellan fiskeribranschen och centralhandeln samt miljöorganisationerna kring fiskhandeln. På så vis kan man på förhand undvika situationer som i onödan kan leda till skada för handeln, fiskeribranschen och konsumenterna. Enligt arbetsgruppen kan dialogen ordnas av centralorganisationerna inom fiskhandeln på ett sätt som dessa kommer överens om.

I det fortsatta arbetet utreds och bedöms de ekonomiska och övriga konsekvenserna av förslagen. Förslagen genomförs inom ramen för statsfinanserna och -budgeten.

2. Uppgifter om tillståndet för sikbestånden och sikfisket

Arbetsgruppen har analyserat uppgifter som gäller sikbeståndens tillstånd, vandringsvikens risk för utrotning och sikfisket.

De havsgående sikbestånden är en viktig fiskresurs för såväl yrkesfiskare som fritidsfiskare. År 2011 uppgick förstahandsvärdet av yrkesfiskets havsfångst av sik till ca 2,8 miljoner euro och fritidsfiskets till omkring 1,5 miljoner euro. Värdet av sikfångsten upptog ca 27 procent av det totala värdet av yrkesfiskets fångst vid kusten, exkl. fångsten av strömming, skarpsill och torsk. Förvaltning av sikbestånden och regelringen av sikfisket är således en viktig del av det kommersiella fisket.

Arbetsgruppen har kommit till den slutsatsen att uppgifterna om sikbestånden är till många delar bristfälliga. Man saknar forskningsrön om till exempel potentialen i vandringsvikens viktigaste lekälvar, antalet lekande sikar och yngelproduktionsvolymen i lekälvarna. Egentligen finns det inte så många uppskattningar heller. Därför är också kunskapsunderlaget för att bedöma vandringsvikens risk för utrotning bristfälligt. För att få mer information krävs att man tar fram ett forskningsprogram med fokus på sikbestånden och sikfisket.

Informationen om fisket efter vandringsvik ger vid handen att en del av sikarna är halv vuxna när de blir fångade i havet och att antalet sikar som stiger i flera i Bottenviken utmynnande älvar och storleken på moderfiskar har minskat, och om det också skett utveckling i en positiv riktning på sistone. Därför finns det skäl att införa åtgärder som minskar fångsten av halv vuxna sikar och ökar antalet lekande fiskar. På samma gång ska man se till att tillståndet hos havslekande sikar också förbättras och att det även i fortsättningen går att nyttja såväl de havslekande som de utplanterade sikarna.

Förutom de stora bestånden av vandringsvik i Bottenviken har vi stora bestånd av vandringsvik i Kumo älv och Kymmene älv. Redan för årtionden sedan har man gett riktlinjer för utplanteringar som går ut på att i Skärgårdshavet och Bottenhavet används endast det bestånd av vandringsvik som lever i Kumo älv och på motsvarande sätt i Finska viken det bestånd som förekommer i Kymmene älv. Beståndet av lekande sik i Kumo älv mår enligt befintliga uppgifter bra och det har inte upptäckts några stora förändringar i lekfiskens medelstorlek. De naturliga omständigheterna för fortplantning har också hela tiden blivit bättre till följd av de fiskerimässiga restaureringarna i älvar som utmynnar i både Bottenhavet och Skärgårdshavet.

I havet fångas i hög grad utöver vandringsvik med naturlig reproduktion också utplanterad vandringsvik och havslekande sik. I många kustområden utgör dessa sikbestånd en stor del av sikfångsten. Det är viktigt att man kan upprätthålla och utveckla nyttjandet av dessa bestånd. Detta gäller i synnerhet för områdena i Bottenviken och Kvarnen där man i rikligt mått fångar havslekande sik och skärgårdslekande sik och utför viktiga skötselåtgärder för att bidra till att stärka de lokala bestånden av sik. Lokala sikbestånd finns också i Skärgårdshavet, Bottenhavet och i Finska vikens östra delar.

Den havslekande siken i Bottenviken är en viktig fångst som mår bra och fångas på ett hållbart sätt. Vandringsviken upptar endast en obetydlig del av bifångsten, enligt Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet ca 3 - 6 procent av totalfångsten. Utifrån dagens information behövs det inte några nya regleringsmetoder.

I Kvarkens skärgård där man tar upp en knappa tredje del av sikfångsten från Finlands havsområde är regleringen mer problematisk. Situationen görs komplicerad av att i området fångas utöver vandringsik även havslekande sik och lokal skärgårdslekande sik samt stora mängder abborre, vilket ger sik i bifångst. Sammansättningen av områdets sikfångst är inte helt känd.

På grund av att det finns olika typer av sik som inte växer i samma takt och att utplanteringarna är så allmänna är det inte enkelt att reglera sikfisket. Regleringen ska bygga på insamlat forskningsmaterial och det behov som materialet påvisar. Vidare ska regleringen ta hänsyn till att fisket också riktas efter andra arter, såsom abborre och gös, och att yrkesfisket behöver en rimlig övergångsperiod.

Nya regleringsåtgärder gäller i synnerhet kommersiellt fiske. Det finns grundade orsaker att stegvis gå vidare med frågan. Det är viktigt att man tar fram ett forsknings- och uppföljningsprogram som också innehåller en studie av sikfångsternas sammansättning i Kvarken och de övriga havsområdena. Studien ligger som ett kunskapsunderlag för besluten om regionala och tidsmässiga regleringar av fisket för det följande skedet. Vid regleringen måste man inte enbart fästa vikt vid ekologisk hållbarhet, utan också vid ekonomisk och social hållbarhet.

För att ordna fisket efter lokala bestånd av sik, kan man vid behov tillämpa dispenser som hör till den regionala fiskerimyndighetens behörighet.

Älvområdenas försämrade livsmiljöer har allmänt försvagat tillståndet hos sikbestånden som leker i älvar och nära kusten. Lekområdenas sämre tillstånd, vandringshinder och sämre vattenkvalitet har lett till minskad reproduktion av sikyngel i naturen. Restaurering av älvar innebär således en stor potential för sikens naturliga reproduktion. Detta gäller inte enbart stora älvar för många små i havet utmynnande åar och bäckar kan vara viktiga lekområden.

Medelåldern hos registrerade professionella yrkesfiskare i havsområdet är hög (ungefär 70 procent är över 50 år) och antalet har redan länge gått neråt. Detta gäller också för de till kategori 1 tillhörande yrkesfiskare som rapporterat om fångster av sik med nät (år 2010 totalt 453 fiskare, 2011 totalt 399 fiskare och år 2012 totalt 349 fiskare, preliminär uppgift). Den här utvecklingstrenden leder till att fiskeansträngningen och därigenom också fiskedödligheten för vandringsik minskar. Däremot kan man i ljuset av utvecklingen prognostisera att sikens naturliga dödlighet till följd av sälar och skarvar som fångar sik, hålls kvar på dagens nivå eller fortsätter att växa.

Enligt arbetsgruppen spelar bedömningen av fiskarnas risk för utrotning samt konsumentinformationen en viktig roll inom parti- och detaljhandeln med fisk. Till de här frågorna hör också frågan om en öppen och transparent och fiskets intressentgrupper engagerande process och dialog.

Detta arbete rör inte det område som enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapet samt det territorialvatten som omedelbart ansluter sig till detta område. Enligt 18 § 1 mom. 16 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i frågor som gäller fiske, registrering av fiskefartyg och styrning av fiskerinäringen. På Åland gäller landskapslagen om fiske i landskapet Åland (39/1956).

3. Arbetsgruppens förslag

3.1. Program för sikbestånd för åren 2013–2018

Arbetsgruppen kommer med förslag till ett program som har målet att förbättra tillståndet hos både hotade och inte hotade havsgående sikbestånd för åren 2013–2018. Med programmet strävar man att minska fångsten av halvvuxna vandrings-sikar (reglering av fisket) och öka antalet lekande och genom naturlig reproduktion ökande vandrings-sikar (att bidra till naturlig reproduktion). Programmet ska också hjälpa att förbättra tillståndet hos havslekande sikar och andra typer av havsgående sik. Vidare är målet att trygga yrkesfiskets ekonomiska verksamhetsförutsättningar. I programmet ingår nedanstående åtgärder på kort och medellång sikt.

Programmet får en uppföljningsgrupp som består av företrädare för olika intressentgrupper. Gruppen, som arbetar på ett öppet och transparent sätt, följer upp programmets utfall, ger kommentarer om Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets forsknings- och uppföljningsprogram och kommer med förslag till tillämpning av resultaten vid förvaltning av bestånden av sik.

3.2. Reglering av fisket på kort sikt

Arbetsgruppen föreslår att det omedelbart ska utfärdas bestämmelser om fisketekniska regler som siktar till att förbättra vandrings-sikens tillstånd och att bestämmelserna i huvudsak ska träda i kraft utan någon övergångsperiod. I förordningen om fiske ska således tas in följande bestämmelser:

Maskstorlek vid fiske med nät efter sik

- I 14 § i förordningen om fiske införs ett tillägg som fastställer att vid fiske efter sik i havet ska knutavståndet i nät vara
 - a) minst 27 millimeter eller högst 30 millimeter (fisket efter havslekande sik i de mellersta och norra delarna av Bottenviken) eller minst 43 millimeter norr om breddgraden 64°00'N,
 - b) minst 30 millimeter eller högst 35 millimeter (fisket efter havslekande sik i de södra delarna av Bottenviken) eller minst 43 millimeter söder om breddgraden 64°00'N
 - c) minst 40 millimeter (skärgårdslekande och havslekande sik i Kvarken) söder om breddgraden 63°30'N och
 - d) minst 43 millimeter söder om breddgraden 62°30'N
- Jord- och skogsbruksministeriet ska kartlägga behovet av skydd av sikbestånden i älvar och bäckar som utmynnar i havet och ta fram föreskrifter om maskstorlekar i fiskenät med beaktande av de lokala omständigheterna.
- En analys av behovet att reglera fisket efter vandrings-sik regionalt och tidsmässigt görs utgående från informationen som samlats in enligt punkt 3.3. I detta ingår

också ändring av maskstorlekar. Arbetet utförs så att besluten om en fortsatt förstärkning av vandringsvikens och de andra sikbeståndens tillstånd kan tas senast vid utgången av år 2015. Avsikten är att bestämmelserna träder i kraft vid ingången av år 2016. När det gäller yrkesfisket som tidsmässigt och regionalt riktar sig efter vandringsvik och andra typer av sik ska man särskilt kartlägga behovet av större maskstorlekar ifall ny information ger upphov därtill (bl.a. om utvecklingen av lekbeståndet).

- Fisket efter sik med nät borde definieras så att det innebär fiske där minst hälften av fångstens vikt är sik.
- Parterna inom den privata sektorn kan enas om strängare maskstorleksregler.

Begränsningar i höstfisket efter sik i älvar och bäckar

- Förordningens 17 § innehåller en bestämmelse om att havslax, insjöslax, havsöring, insjööring och bäcköring i älv och bäck är fredade under september, oktober och november dock sålunda att fångst av dessa med spö och drag även i dessa vatten är tillåten under de första tio dagarna i september och efter den 15 november. På denna lista borde man införa sik i älv och bäck som utmynnar i havet eftersom det är nödvändigt att freda sikar som vandrat upp i älvar för att leka. Utöver andra älvar gäller den här begränsningen i tillämpningsområdet för fiskestadgan för Torne älv. Finland borde göra ett förslag om detta till Sverige. Den gällande fiskestadgan tillåter fiske efter sik i Torne älv fram till den 14 september.

Uppföljning av effekter och statistikföring över nätfisket

- Det ska följas upp vilka effekter åtgärderna ger när det gäller fångster, tillståndet för bestånden av vandringsvik, nyttjandet av havslekande sikbestånd och yrkesfiskarnas ekonomiska verksamhetsförutsättningar. Informationen ska användas till hjälp när man utför åtgärderna på medellång sikt.
- Åldersstrukturen hos yrkesfiskare som fångar sik, utvecklingen av antalet fiskare samt effekterna av skarvar och sälar ska följas upp och tas i beaktande när man arbetar fram de bestämmelser som börjar gälla år 2016.
- För att få mer exakta statistikuppgifter om nätfisket ska jord- och skogsbruksministeriet indela maskstorleksklassen 36 - 45 mm i två separata klasser (36 - 40 mm och 41 - 45 mm). Vid registrering av uppgifterna ska de ändringar beaktas som man gjort när det gäller hur länge näten är utlagda (fiskeansträngning) och när det gäller nätens konstruktion (höjd) för att undvika skador av sälar och skarvar.

3.3. Skötseln av sikbestånd, restaurering av lekområden och utveckling av regleringen av fiske på medellång sikt

Arbetsgruppen föreslår att för att förbättra tillståndet för sikbestånden ska man på medellång sikt

- inleda ett av Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet närmare planerat forsknings- och uppföljningsprojekt inom ramen för forskningsresurserna. Målet med projektet är att så fort som möjligt och senast före år 2018 utreda:

före utgången av år 2013

- arealen för de älvar som vandrings-siken kan använda

före utgången av år 2014

- vilka effekter utvecklingen av yrkesfiskarnas åldersstruktur och antal samt sälarnas och skarvarnas antal och predation medför för sikfångsterna och utvecklingen av sikbestånden
- orsakerna till de minskade sikfångsterna

före utgången av år 2015

- potentialen i de för vandrings-siken viktigaste lekälvarna (uppskattning), antalet lekande vandrings-sik och lekälvarnas yngelproduktionsvolym (uppskattning) samt tillämpliga kostnadseffektiva uppföljningsmetoder
- de viktigaste stora och mindre lekälvar och -bäckar (nämnda områdesvis) som vandrings-siken använder och behovet av restaurering av deras livsmiljöer
- Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet ska tillsammans med yrkesfiskare utveckla ett sälsäkert flykttönst som lämpar sig för fiske med ryssja och fälla och frisläpper små sikar
- vandrings-sikens viktiga förekomstområden i havet (i synnerhet Kvarkenområdet) och i älvar samt regional reglering av sikfisket som krävs för att tillståndet hos vandrings-sik ska förbättras

före utgången av år 2018

- behoven att utveckla utplanteringar av sik samt kraven på kvalitet på det material som används där
- den utplanterade sikens vandringsområden och möjligheterna till riktat fiske efter sådan sik
- ursprunget av sikar från fisket i de olika havsområdena och betydelsen av de lokala bestånden av sik

Målet på medellång sikt handlar om att vid halvtidsutvärderingen analysera behovet att reglera sikfisket regionalt och tidsmässigt utgående från ny information. Detta omfattar också ändring av maskstorlekar i nät så att besluten om en fortsatt förstärkning av

vandringssikens och de övriga sikbeståndens tillstånd och trygga yrkesfiskets ekonomiska verksamhetsförutsättningar kan tas före utgången av år 2015 och att bestämmelserna kan börja gälla den 1 januari 2016.

3.4. Bedömning av risken för utrotning

Arbetsgruppen har målet att de föreslagna åtgärderna leder till ett starkare tillstånd för den havsgående vandringssiken, vilket ska gå att bevisa med hjälp av forskningsrön så att hotklassificeringen kan ändras.

Arbetsgruppen anser att samarbetet mellan fiskerinäringen och forskarna bör intensifieras, vilket tillför processen som gäller risken för utrotning kunskap från fiskerisektorn. Detta bidrar till utveckling av en transparent och öppen process.

3.5. Konsumentinformation

Arbetsgruppen anser att som en följd av förslagen och genomförandet av åtgärderna på kort sikt för att förbättra vandringssikens tillstånd borde man kunna göra en ny bedömning av trafikljusklassificeringen för vandringssiken i WWF:s fiskguide för konsumenter.

3.6. Fiskhandel, ansvarstagande och konsumenter

Vandringssikens hotklassificering och WWF:s fiskguide för konsumenter har visat att det finns ett behov för en regelbunden dialog med fiskerinäringssektorn, handelns centralaffärer och miljöorganisationerna. På detta sätt kan man undvika situationer som i onödan kan orsaka skada för handeln, fiskerinäringen eller konsumenten.

En regelbunden dialog kunde ordnas av centralorganisationer med anknytning till fiskhandeln på ett gemensamt avtalat sätt.

4. Avvikande åsikter

Finlands naturskyddsförbund

Förbundet godkänner inte arbetsgruppens förslag.

Enligt målen i betänkandet ska åtgärderna minska fångsten av halv vuxna vandrings-sikar (reglering av fisket) och öka antalet lekande och genom naturlig reproduktion ökande vandrings-sikar. De föreslagna regleringsåtgärderna uppfyller inte målen. Fisket riktas fortfarande efter unga honsikar nästan på ett identiskt sätt som tidigare. Antalet könsmogna sikar växer således inte på det viset som situationen kräver.

Enligt förbundet borde knutavståndet stegvis höjas och vara klart större än 40 - 43 mm som arbetsgruppen föreslår. I detta skede är förbundet, på samma sätt som flera andra aktörer, villigt att gå in för en kompromiss och godkänna ett avstånd på 45 mm efter en övergångsperiod.

Särskilt problematiskt är regleringen i Kvarken som nu förblir verkningslös. De sikfångster som i juli-augusti tas upp i Kvarken består nästan enbart av vandrings-sik. Fisket med nät med 40 - 43 mm maskstorlek beskattar främst fiskar på lekvandring. Den havslekande siken håller sig på sommaren djupare ner och går oftast inte att fånga. Inom Kvarkenområdet borde man enligt förbundet införa en liknande allmän begränsning som i andra områden utanför Bottenviken. Eftersom området är splittrat, kunde man dock tillämpa tidsmässiga och regionala undantagsregleringar. Förbundet föredrar överlag allmänna begränsningar från vilka man av grundade skäl kan göra undantag.

Enligt Finlands naturskyddsförbund är det klart att de föreslagna åtgärderna inte förbättrar vandrings-sikens tillstånd på ett sådant sätt att hotklassificeringen kan ändras på grund av det. Förbundet är inte av samma åsikt med arbetsgruppen om åtgärdernas betydelse med tanke på risken för utrotning.

Förbundet har redan länge följt upp sikbeståndens tillstånd med oro. Förbundet föreslår att när jord- och skogsbruksministeriet arbetar fram förordningen ska ministeriet utgå från en tydligt verkningsfullare reglering än arbetsgruppen har föreslagit. I annat fall kan det finnas en risk att skyddet av sikbestånden är alltför beroende av konsumenternas köpbeslut, vilket inte är målet.

Finlands fritidsfiskares centralorganisation

Vandrings-siken har klassificerats som en mycket hotad art. Sikens försämrade tillstånd är inte enbart följd av förstörda lekområden och vandringshinder utan också av att siken fångas med nät med alltför små maskstorlekar under havsvandringen. Det är vanligt att vandrings-siken fångas som halv vuxen innan den är könsmogen. En stor del av sikens växtpotential förblir undernyttjad.

Jord- och skogsbruksministeriets arbetsgrupp hade till uppgift att komma med förslag som bidrar till ett hållbart fiske efter sik. Finlands fritidsfiskares centralorganisation (FFC) lämnade tillsammans med många andra arbetsgruppsmedlemmar ett flertal förslag som syftade till ett hållbart fiske och återställande av fiskbeståndens livskraft. Dessa har i huvudsak lämnats obeaktade i arbetsgruppens slutliga betänkande.

I stället för att förbättra tillståndet hos de hotade bestånden av vandringsik siktar arbetsgruppens förslag i regel till ett ungefär samma typ av havsfiske efter vandringsik som i dag. Så här trots att återställandet av livskraften hos siken enligt experterna kräver stora förändringar jämfört med dagens sikfiske.

Därför kan Centralorganisationen inte omfatta arbetsgruppens förslag utan vill fästa vikt vid följande med tanke på arbetsgruppens uppgift viktiga frågor.

1. Allmän reglering av maskstorlekar i nät

De föreslagna allmänna och regionala regleringarna av maskstorlekar är inte tillräckliga för att avhjälpa missförhållandena inom nätfisket. Forskarna rekommenderar att man börjar använda nät med 45 - 50 mm knutavstånd i fisket efter vandringsik. Därtill är det med tanke på fiskeövervakningen förnuftigare att ge en allmän begränsning för hela havsområdet från vilken kan göras undantag beroende på fiskarten (havslekande sik, abborre, strömming, nors, siklöja) eller fiskeområdet.

Under den treåriga övergångsperioden, dvs. under åren 2013 - 2015, ska nät med minst 43 mm knutavstånd vara tillåtna inom alla havsområden. Detta sker i syfte att trygga fiskets ekonomiska verksamhetsförutsättningar. Utifrån de kompletterande forskningsrönen om sikbestånden och fångsternas sammansättning under de närmaste åren kunde man i fortsättningen bevilja regionala undantag från den allmänna regleringen som möjliggör ett hållbart fiske efter långsamt växande lokala sikbestånd.

I 14 § i förordningen om fiske ska det enligt Centralorganisationen införas ett tillägg som går ut på att knutavståndet i nät är minst 43 mm (45 mm från 1.1.2016) när man fiskar i havet inom Finlands territorialvatten och ekonomiska zon.

Därutöver ska det utfärdas bestämmelser om möjligheten att göra undantag från den allmänna begränsningen beroende på fiskarten och/eller området. Fiskemyndigheten kan också ges rätt att av grundad orsak bevilja tidsmässiga och regionala undantag från den allmänna begränsningen som tillåter att nyttja lokala bestånd av sik utan att riskera bestånden av vandringsik.

2. Fisket i Kvarkenområdet

För Kvarkenområdet, mitt i vandringsområdet i Bottniska viken, föreslås det dispens som tillåter sikfiske med nät med 40 mm knutavstånd. Området för vandringsikens näringssök sträcker sig från de nordligaste älvarna till hela Bottniska viken, varför fisket i Kvarkenområdet kommer att skapa en flaskhals under de nordliga sikbeståndens havsvandring.

Representanterna för yrkesfiskarna i Kvarkenområdet har motiverat dispensen med fisket efter lokala sikbestånd. Det finns inte några vetenskapliga bevis på att största delen av sikfångsten i Kvarken ska bestå av lokala sikbestånd. Den föreslagna dispensen som tillåter nät med mindre maskstorlekar saknar därför grund.

Den otillräckliga regleringen av nätfisket i Kvarken riskerar enligt Centralorganisationen allvarligt Bottniska vikens viktiga bestånd av vandringsik, varför den allmänna

begränsningen av maskstorlekar (43 mm och senare 45 mm) också måste gälla detta område.

Inom de områden i Kvarken där fisket med tätare nät än den allmänna begränsningen tillåter, inte riskerar bestånden av vandringsik kan man med fiskemyndighetens beslut använda nät med mindre maskstorlekar.

Torne älvs fiskeområde

Torne älvs fiskeområde stöder jord- och skogsbruksministeriet i synnerhet när det gäller målet att reglera fisket efter de mycket hotade bestånden av vandringsik i Bottenviken genom att begränsa fisket med nät med för små maskstorlekar. Regleringen siktar till att undvika att halv vuxna fiskar blir fångade före lekmogen ålder.

Vi anser att arbetsgruppens förslag att tillåta fisket med nät med klart mindre maskstorlekar i Kvarken än i andra fiskeområden (knutavstånd 40 mm) ställer andra fiskare och områden i en alltför ojämlig ställning. Det betyder också en favorisering på de andra områdenas och fiskarnas bekostnad, vilket strider mot principen om likabehandling (GL 6 §, FL 6 § och lagen om likabehandling).

Fiskarna i Kvarken har antytt att de fångar havslekande sik och skärgårdslekande sik samt också vandringsik och abborre. Kvarkens fiskeområde är emellertid så begränsat att det inte går att undvika fångster av den vandringsik som har sitt näringssöksområde och sin vandringsväg just i Kvarkenområdet. Enligt VFFI:s studier fångas 30 procent av de fiskar som är utplanterade i Kemi älv redan nu i detta fiskeområde. Regleringen i andra områden kommer sannolikt att utöka Kvarkenfiskets fångster av i synnerhet den fisk som kommer från Bottenvikens stora älvar. Experterna uppskattar att över hälften av fångsterna från Kvarken utgörs redan nu av vandringsikbestånd från Bottenvikens stora älvar. Enligt VFFI:s studier är dock 2/3 av den sik som tas upp i Bottniska viken vandringsik.

Kvarken är smal med många öar och skär där fisket är effektivt. Havslekande sik tas upp på hösten och skärgårdslekande sik vid kusten, varför regleringen borde gå att ordna. Det är möjligt att man vid sidan av fisket efter andra arter fortsätter att fånga den ytterst hotade vandringsiken med 40 mm nät på samma sätt som tidigare trots att fisket med 40 mm nät skulle vara förbjudet.

Målet med regleringen av fisket efter vandringsik är att man vill spara den snabbväxande lekmogna siken. Enligt våra uppgifter från olika källor är 43 mm maskstorlek inte tillräcklig. Enligt fiskeriforskningen är ett knutavstånd på 45 – 50 mm tillräckligt om man vill nå snabba resultat och spara värdefulla romfiskar vars vandringar för näringssök tar ett år längre i anspråk än hos hanfiskar. Yrkesfiskare använde ännu på 1980-1990-talet nät med 55-60 mm maskstorlekar i Bottniska viken.

Utgående från det ovan relaterade kan vi inte godkänna arbetsgruppens betänkande.

5. Kompletterande uttalanden

Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto

Perämeren Kalatalousyhteisöjen Liitto ry godkänner i huvuddrag arbetsgruppsbetänkandet, men vill lyfta fram vissa synpunkter för att beaktas i det fortsatta arbetet. Arbetsgruppen har inte varit enhällig om alla detaljer i handlingsprogrammet, vilket är förståeligt med tanke på att frågan är mångdimensionell. Gruppens tidsplan var också mycket snäv, varför gruppen inte hade tid att grundligt gå igenom alla detaljerna kring frågan.

Enligt förslaget i kapitel 3.2 punkt c ska nätfisket i Kvarken regleras så att knutavståndet i nät är minst 40 millimeter söder om breddgraden 63°30'N (skärgårdslekande och havslekande sik). Ur sikfiskets perspektiv är situationen i Kvarkenområdet särskilt problematiskt, vilket också kommer bra fram i rapportens motiveringar. I Kvarkens skärgård är fisket efter abborre mycket intensivt, vilket redan i och för sig gör, med tanke på yrkesfiskets nuläge, det omöjligt med en striktare reglering än 40 mm knutavstånd. I området förekommer också lokala sikbestånd som stärks genom utplanteringar. När det gäller de allmänna vattnen som förvaltas av staten, är situationen en helt annan. Fisket efter abborre sker mest i skärgården och det tillgängliga forskningsmaterialet tyder inte på att fisket i de allmänna vattnen i Kvarken skulle rikta sig efter lokala sikbestånd i någon större grad. Kvarkenområdet är ett mycket viktigt område när man tänker på regleringen av fisket. Största delen av vandringsssiken i de älvar som utmynnar i Bottenviken finns i något skede av sitt liv på näringssök eller vandring i detta område. Den föreslagna regleringen gör att området inte alls omfattas av regleringen av fisket efter vandringsssik, vilket innebär att de olika områdenas fiskare inte behandlas lika. Därför är förbundet av den åsikten att bestämmelsen om fiskeregleringen i Kvarkenområdet ska få följande lydelse i den nya förordningen: söder om breddgraden 63°30'N är knutavståndet i nät minst 43 millimeter i statens allmänna vattenområden och i privata vattenområden 40 mm (Kvarkens skärgårdslekande och havslekande sik).

Regleringens effekter analyserades i VFFI:s förstudiematerial utgående från 45 mm knutavstånd. Det har inte tagits fram någon bedömning av effekterna med 43 mm knutavstånd och därtill hörande undantag. Enligt vår åsikt är det nödvändigt att en sådan bedömning av effekterna ska fogas till ett eventuellt förslag till förordning.

Den föreslagna regleringen medför också stora konsekvenser för fisket efter vandringsssik i älvmrådena. Arbetsgruppen har haft en stark fokus på själva regleringens innehåll och har inte behandlat åtgärdsförslagets effekter för enskilda typer av fiske eller för fiskemöjligheterna för vattenområdets fiskerättsinnehavare i älvar i tillräckligt stor omfattning. Förvaltningen av bestånden av vandringsssik utförs långt av innehavare av fiskerätt i flodmynningar och de lagstadgade utplanteringarna har i besluten om dessa anvisats för vissa områden och/eller fiskare. Det ska också noteras att statens rätt till fiske efter vandringsssik i Ijo älv och Ule älv har sålts till vattenområdets fiskerättsinnehavare. Därför är en rättslig analys en nödvändighet om regleringen av sikfisket i älvar ska ändras väsentligt.

Förslaget går ut på att regleringen av sikfisket sker helt separat från annan fiskereglering. Detta gör fiskeövervakningen svårare. Det föreslagna knutavståndet på 43 mm är ett absolut minimikrav när det gäller de flesta fiskarter. I praktiken är det bara fisket efter

abborre, havslekande sik, strömming, siklöja och nors som förutsätter möjligheten att använda nät med tätare knutavstånd. När man tänker på övervakningen av fiskeregleringen och effekterna av regleringen, är det mycket klarare om regleringen som bottnar i ett knutavstånd på 43 mm infördes i form av en allmän begränsning inklusive de undantag som behövs när det rör sig om fisket efter havslekande sik och abborre samt täta strömmings- och siklöjenät.

Miljöministeriet

Arbetsgruppen föreslår ett allmänt knutavstånd på 43 mm i nät. Gruppen föreslår också ett 40 mm knutavstånd i områden där man fångar en stor del av våra vandringssikbestånd.

Ett knutavstånd på 45 mm hjälper enligt Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet lekmogna vandringssikar att ta sig till lekområdena. De föreslagna åtgärderna är inte nödvändigtvis någon garanti för att arbetsgruppens mål uppnås. I de forsknings- och uppföljningsprojekt som gruppen har föreslagit ingår inte heller någon uppföljning av utfallet av dessa åtgärder. De ligger inte heller i linje med de åtgärder som ingår i statsrådets beslut om bedömning av havets nuvarande tillstånd och goda status samt om uppställande av miljömål och indikatorer (första delen av Finlands havsförvaltningsplan) 13.12.2012.

WWF Finland

Tillsättandet av en arbetsgrupp och programmet kring sikbestånd och sikfisket är enligt WWF ett efterlängtat steg för att förbättra tillståndet för och bidra till ett hållbart fiske efter vandringssik. Forsknings- och uppföljningsprojektet till det föreslagna programmet, en uppföljningsgrupp som kommer med förslag till förvaltning av sikbestånd och bedömningen år 2015 om behovet av större maskstorlekar från början av 2016 är åtgärder som går i rätt riktning och är en förbättring jämfört med nuläget.

Åtgärderna enligt det föreslagna programmet är dock i regel svaga och långsamma. I fortsättningen finns det alltså skäl att betydligt kraftigare åtgärda problemen i fisket efter vandringssik, till exempel fisket med bottennät i Kvarken som i huvudsak inte berörs av regleringen. I första hand borde maskstorleken åtminstone i de statliga allmänna vatten, som ligger söder om breddgraden 63°30'N, vara minst 43 mm.

Det är osannolikt att den föreslagna fiskeregleringen leder till så stora ändringar inom fisket efter havsgående sikbestånd att arbetsgruppens mål om ett bättre tillstånd för vandringssiken och bl.a. om en ändrad risk för utrotning ska kunna uppnås.

Över hälften av arbetsgruppens medlemmar, även WWF, krävde att en knutavståndsbegränsning på 45 mm genast införs eller efter en övergångsperiod och regionala undantag. Detta ingår dock inte i arbetsgruppens förslag som sammanställts av jord- och skogsbruksministeriet. I början av arbetet informerades arbetsgruppen om de konsekvenser som en 45 mm:s allmän reglering medför för såväl näringen som ökningen av mängden könsmogna sikar. Bedömningen av konsekvenserna av regleringen med flera undantag samt förordningsförslaget har inte presenterats för arbetsgruppen. Således är det svårt att bedöma den föreslagna regleringens effekter för sikbestånden.

Att betrakta sikens naturliga dödlighet som orsakas av sälar och skarvar som ett hot när det gäller att förbättra tillståndet hos bestånden av vandringssik samt att prioritera

naturliga rovdjur i forskningsprogrammet om vandringsik avleder uppmärksamheten från de skador som ett ohållbart fiske har lett till.

Enligt WWF ska uppföljningsgruppen bygga på en bredare expertis genom att man också använder sig av andra sikforskningsresultat än Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets resultat.

WWF följer noggrant arbetets framsteg och effekterna av den föreslagna regleringen samt beaktar de eventuella förbättringarna i den kommande förordningen när WWF ger rekommendationer om användningen av vild vandringsik i Konsumentens fiskguide.

**MMM:n vuonna 2013 julkaisemat työryhmämuistiot
Arbetsgruppspromemorior publicerade av JSM år 2013**

- 2013:1 Eläinten ja ihmisten välillä tarttuvat taudit - Suomen zoonosisstrategia
2013 – 2017
ISBN 978-952-453-766-7 (Painettu)
ISBN 978-952-453-767-4 (Verkkajulkaisu)
- 2013:2 Siikatyöryhmän muistio
ISBN 978-952-453-784-1 (Verkkajulkaisu)

